

Ks. Robert Nęcek

Prawo dzieci upośledzonych do życia. Na kanwie dyskusji o belgijskiej ustawie dopuszczającej eutanazję dzieci

The right to life of handicapped children. Based on the discussion concerning Belgian law authorizing children euthanasia

Katedra Mediów i Komunikacji Społecznej
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II

Wstęp

Przyjęcie ustawy o eutanazji dzieci upośledzonych przez parlament belgijski wywołało szeroko idące protesty i zażenowanie. Wchodzący w skład rządu premiera Elio Di Rupo liberałowie i socjaliści, opozycyjni zieloni i flamandzcy separatyści cofnęli świat do epoki pogaństwa. Nie jest więc przypadkiem, że papież Franciszek w adhortacji „*Evangelii Gaudium*” napisał, iż „*rozwija się psychologia grobu, która stopniowo zamienia chrześcijan w muzealne mumie. Rozczarowani rzeczywistością, Kościołem i samymi sobą, przeżywają nieustanną pokusę przywiązania do słodkawego smutku, bez nadziei, który opanowuje serce jako <najtęższy z eliksirów*

złego ducha>”¹. Jeżeli eutanazja dzieci dziś jest prawem – deprecjonując prawa stojące na straży każdego człowieka – to jutro może stać się obowiązkiem². Tymczasem prawa człowieka mają swoje źródło w samej jego naturze. Oznacza to, że są powszechne, niezbywalne i nienaruszalne. Przysługują każdej osobie, również upośledzonemu dziecku. Nie można się ich także wyrzec. Jeżeli nie można się ich wyrzec i jeżeli żadna wspólnota ich nie ustanawia, a tym bardziej ich nie przyznaje, to nie można ich również ograniczać. Niewątpliwie prawa człowieka obejmują swoim zasięgiem prawo do życia dziecka upośledzonego, które w tym przypadku zostało podeptane³.

¹ FRANCISZEK. *Adhortacja apostolska Evangelii Gaudium* nr 83.

² Por. P. KOZACKI. Eutanazja: dziś prawo, jutro obowiązek. W: www.dominikanie.pl/2014/02/eutanazja-dzieci-dzis-prawo-jutro-obowiazek.

³ Por. BENEDYKT XVI. *Kościół gani i potępia wszelkie naruszenie godności i praw nieletnich. Do uczestników XIX Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny (8.02.2010)*. „L’Osservatore Romano” 3-4:21010 s. 4; R. NĘCEK. *Ochrona podstawowych praw dziecka w nauczaniu społecznym Benedykta XVI*. „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 10:2011 s. 165.

W tym kontekście zostaną omówione – godność osoby źródłem prawa do życia, rozwój praktyk prowadzących do eutanazji dzieci i przyczyny eutanazyjnej ustawy belgijskiej.

I. Godność osoby źródłem prawa do życia

Benedykt XVI podkreślił, że istnieje pilna potrzeba odtworzenia na nowo „chrześcijańskiej tkanki społeczności ludzkiej”⁴, gdyż wszędzie tam, gdzie Boga lekceważy się jako najwyższe dobro, tam „godność człowieka wystawiona jest na niebezpieczeństwo”⁵. Dlatego społeczeństwa uznające agnostycyzm za podstawę porządku publicznego deprecjonują swoją wolność, stając się społeczeństwami zrozpaczonymi i naznaczonymi smutkiem⁶. Oznacza to, że miłość do dziecka może być „zniechęcona tam, gdzie domaga się wyjścia z siebie samego, po to by się wznieść ponad siebie. Miłość nie jest romantycznym uczuciem błogości”⁷. Z tej racji miłość do dziecka wyraża się w uszanowaniu jego godności i zagwarantowaniu prawa do życia.

1. Godność dziecka chorego

Według Benedykta XVI istnieje konieczność potwierdzenia uniwersalnej wartości godności każdej osoby i jej praw, aby zapewnić poszanowanie wszystkim ludziom, w tym chorym dzieciom⁸. Czym zatem jest godność? Słowo „godność” pochodzi z łacińskiego „dignitas” – wartość osobista, zasługa i wyraża wyjątkowe znaczenie osoby ludzkiej. Tym sposobem godność ludzka na każdym etapie rozwoju charakteryzuje się bezwarunkowością i obowiązywalnością⁹. Bezwarunkowość daje do zrozumienia, że godność i wypływające z niej prawa wyprzedzają prawodawstwo państwowe, dlatego od zawsze muszą być szanowane, gdyż należą do wartości wyższego rzędu. Natomiast obowiązywalność godności osoby kieruje nas ostatecznie do Boga Stwórcy. Oznacza to, że godność jest wartością wrodzoną, trwałą, niezbywalną i zobowiązującą¹⁰.

W tym kontekście więc – co słusznie stwierdził papież Franciszek – „nie możemy pozwolić na to, aby ktoś został <na poboczu życia>, zepchnięty na margines ludzkiej godności”¹¹. Z tej racji poszanowanie godności dziecka

⁴ BENEDYKT XVI. *Ewangelia zawsze i wszędzie. List apostolski w formie motu proprio „Ubicumque et semper” papieża Benedykta XVI powołujący do życia Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji (Watykan, 21.09.2010)*. „Notyficationes e Curia Metropolitana Cracoviensia” 10-12:201 s. 33.

⁵ TENŻE. *Odkryć oblicze Boga*. Kraków 2006 s. 5.

⁶ Por. R. NĘCEK. *Godność osoby ludzkiej podstawą życia społecznego w świetle nauczania Benedykta XVI*. „Ateneum Kapłańskie” 2:2012 s. 290.

⁷ BENEDYKT XVI. *Jezus z Nazaretu. Dzieciństwo*. Kraków 2012 s. 116.

⁸ Por. BENEDYKT XVI. *Modlitwa maryjna z papieżem. Konferencja poświęcona deklaracji z Durban (19.04.2009)*. „L’Osservatore Romano” 6:2009 s. 58; R. NĘCEK. *Ochrona podstawowych praw dziecka w nauczaniu społecznym Benedykta XVI*. „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 10:2011 s. 167.

⁹ Por. J. RATZINGER. *Duchowe fundamenty Europy wczoraj, dziś i jutro*. „Społeczeństwo” 4-5:2004 s. 643-658.

¹⁰ R. NĘCEK. *Godność osoby ludzkiej podstawą życia społecznego w nauczaniu społecznym Benedykta XVI*. „Ateneum Kapłańskie” 2:2012 s. 293.

¹¹ FRANCISZEK. *Nie zgadzaj się na zło*. Kraków 2013 s. 214.

chorego przejawia się w podmiotowym jego traktowaniu. Tymczasem „władza człowieka w sensie jego dominacji nad światem osiągnęła rozmiar przyprawiający o zawrót głowy. W <robieniu> staliśmy się wielcy, ogromni, ale w <byciu>, w sztuce życia, rzecz ma się inaczej. Wiemy, co można <zrobić> z rzeczami i z ludźmi, ale nie mówimy już o tym, czym są rzeczy, czym jest człowiek”¹². Skutkiem tej obojętności stają się różne formy gwałtu na dzieciach i „przemocy ze strony dorosłych”¹³, czego skrajnym wyrazem jest gwałt na prawie do życia. W tej perspektywie „spojrzenie, które kieruję na drugiego, decyduje o moim człowieczeństwie”¹⁴.

2. Prawo do życia

Podstawowym prawem człowieka jest prawo do życia od chwili poczęcia, aż do naturalnej śmierci. Merytorycznie jest pierwszym prawem w katalogu wszystkich praw gwarantowanych w różnych dokumentach międzynarodowych, gdyż bez niego nie jest możliwe realizowanie innych praw osoby ludzkiej. Z tej racji Jan Paweł II w encyklice „*Evangelium vitae*” podkreślił, że „każda istota ludzka ma prawo oczekiwać absolutnego poszanowania tego swojego podstawowego dobra. Uznanie tego prawa stanowi fundament współży-

cia między ludźmi oraz istnienia wspólnoty politycznej”¹⁵. Tymczasem prawodawstwo belgijskie oddaliło się od zasadniczych norm etycznych, normując praktyki wymierzone przeciw życiu chorych dzieci. Negacja prawa do życia stanowi „radykalne zagrożenie dla całej kultury praw człowieka”¹⁶. Dlatego niepokojącym jest nie tylko fakt eliminacji wielu istot poczętych, co pociąga za sobą zgubne skutki, ale także i to, że „ludzkie sumienie zostaje jakby zaćmione przez oddziaływanie wielorakich uwarunkowań i z coraz większym trudem dostrzega różnicę między dobrem a złem w sprawach dotyczących fundamentalnej wartości ludzkiego życia”¹⁷.

W tej perspektywie „samo stworzenie uczy nas, jak w prawy sposób możemy być ludźmi”¹⁸. Moralność – której uczy Kościół w aspekcie prawa do życia, która swoje źródło ma w godności ludzkiej – nie jest specjalnym obciążeniem, „lecz obroną człowieka przed próbą jego zniszczenia”¹⁹. Prawo do życia Benedykt XVI wyprowadza z tajemnicy Bożego Narodzenia. Otóż dziecko w żłóbku jest Synem Bożym. Papież stwierdza, że „Bóg jest tak wielki, że może stać się mały. Bóg jest tak potężny, że może stać się słaby i wyjść nam naprzeciw jako bezbronne dziecko, abyśmy Go mogli pokochać”²⁰. Tym

¹² J. RATZINGER. *Patrzeć na Chrystusa*. Tłum. J. MERECKI. Kraków 2005 s. 8.

¹³ JAN PAWEŁ II. *List Tra pochi giorni, do dzieci w Roku Rodziny (Watykan, 13.12.1994)*. W: TENŻE. *Dzieła zebrane*. T. III. Kraków 2007 s. 432.

¹⁴ J. RATZINGER. *Europa Benedykta z kryzysie kultur*. Częstochowa 2005 s. 90.

¹⁵ JAN PAWEŁ II. *Encyklika Evangelium vitae (Watykan, 25.03.1995)* nr 2.

¹⁶ TAMŻE, nr 18.

¹⁷ TAMŻE, nr 3.

¹⁸ J. RATZINGER. *Czas przemian w Europie. Miejsce Kościoła i świata*. Kraków 2005 s. 32.

¹⁹ TAMŻE.

²⁰ BENEDYKT XVI. *Bóg objawia swoją miłość w Dzieciątku (25.12.2006)*. „L'Osservatore Romano” 2:2006 s. 20.

sposobem – poprzez otwartość na dziecko – człowiek uczy się otwartości na Boga. Chodzi o to, że „nad każdym dzieckiem lśni coś z blasku promienia tego <dziś>, tej bliskości Boga, którą musimy kochać i której musimy się poddać – nad każdym dzieckiem, nawet jeszcze nie narodzonym”²¹. Oznacza to, że „w obliczu jawnego zabijania ludzkich istot nie ma miejsca na kompromisy ani wybiegi; nie można mniemać, że społeczeństwo potrafi skutecznie walczyć z przestępczością, jeśli samo legalizuje zbrodnię, jaką jest zabijanie rodzącego się życia”²².

II. Rozwój praktyk prowadzących do eutanazji dzieci

Przyjęta przez parlament belgijski ustawa o eutanazji pediatrycznej bez limitu wieku jest najbardziej zliberalizowaną ustawą eutanazyjną. W ustawie o eutanazji dzieci warunki jej dopuszczalności zostały sprowadzone do minimum – wielkie cierpienie dziecka i zgoda rodziców. Natomiast psycholog musi potwierdzić, że dziecko ma świadomość swojej decyzji.

Trudno się zgodzić z takim pojmowaniem rzeczy, gdyż dzieci – ze względu na małą świadomość – nie posiadają praw wyborczych, nie mogą kupić domu, czy zawrzeć małżeństwa. Jak mogą więc mieć świadomość w podejmowaniu decyzji dotyczących

życia i śmierci. Jednak do takiego stanu rzeczy doprowadziły wcześniejsze, równie niegodne wybory – jak eksperymenty na ludzkich embrionach i aborcja.

1. Eksperymenty na ludzkich embrionach

Z punktu widzenia moralnego nie ma możliwości usprawiedliwić jakiegokolwiek manipulacji i doświadczenia na embrionach ludzkich. Z tej racji warto przypomnieć stanowisko Parlamentu Europejskiego i Europejskiej Komisji Praw Człowieka opublikowane w Journal Officiel, że „embrion i płód ludzki muszą korzystać we wszystkich okolicznościach z takiego poszanowania, które przysługuje godności ludzkiej”²³. Oznacza to, że głównym kryterium oceny eksperymentów nie jest światopogląd religijny, lecz szacunek do godności osoby ludzkiej i jej podstawowych praw, w tym prawa do życia²⁴. Tymczasem obszary, w których eksperymentuje się na embrionach dotyczą – *in vitro*, diagnozy preimplantacyjnej i klonowania.

Niewątpliwie zapłodnienie *in vitro* związane jest niejednokrotnie z niszczeniem embrionów, gdyż relacja wszystkich wyprodukowanych embrionów do embrionów rzeczywiście narodzonych potwierdza, że „liczba embrionów zniszczonych jest bardzo wysoka”²⁵. Dodatkowo w wielu przypadkach zniszczenie lub porzucenie embrionów jest zamierzone,

²¹ TAMŻE.

²² BENEDYKT XVI. *O pełne poszanowanie życia od chwili poczęcia. Do uczestników kongresu zorganizowanego przez Papieską Akademię „Pro Vita” (16.09.2006)*. „L’Osservatore Romano” 12:2006 s. 18.

²³ Por. R. NĘCEK. *Odpowiadam*. Kraków 2008 s. 18.

²⁴ TAMŻE.

²⁵ KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Instrukcja Dignitas personae dotycząca niektórych problemów bioetycznych*. (Watykan, 8.09.2008) nr 14.

a pary płodne coraz częściej korzystające z *in vitro* dokonują „genetycznej selekcji swoich dzieci”²⁶. Kongregacja Nauki Wiary w instrukcji „Dignitas personae” zauważyła, że przy niektórych metodach stosowanych w *in vitro* dokonuje się redukcji embrionów. Ma to miejsce przy przeniesieniu większej ilości embrionów do łona matki, powodując tym samym wzrost liczby ciąży mnogich. Dlatego redukcja embrionów polega na ich bezpośrednim zniszczeniu²⁷. Oznacza to, że wspomniana redukcja „jest zamierzoną aborcją selektywną”²⁸.

Z zapłodnieniem *in vitro* związana jest diagnoza preimplantacyjna, będąca formą diagnozy prenatalnej, po której zazwyczaj dochodzi do zniszczenia embrionów z powodu wad genetycznych lub niepożądanych cech i płci. Oznacza to, że diagnoza ta wiąże się z rzeczywistą selekcją embrionów, włącznie z ich zniszczeniem²⁹. W końcu klonowanie polega na wyprodukowaniu jednej lub więcej genetycznych <kopii> jednego człowieka. Proponuje się je dla dwóch celów – reprodukcyjnego i terapeutycznego. Klonowanie reprodukcyjne prowadzi do narodzin dziecka – klonu, co wiąże się z samowolnym określaniem cech genetycznych innych osób. Natomiast klonowanie terapeutyczne wiążące się z kwestią wykorzystywania komórek macierzystych – choć przyświeca mu intencja niesienia pomocy chorym – jest niegodna

człowieka, gdyż wiąże się z wykorzystaniem i zniszczeniem embrionów³⁰. Tym sposobem klonowanie nie ma nic wspólnego z ludzką płciowością i prowadzi do nadużyć godzących w ludzką godność.

2. Aborcja

Benedykt XVI wskazując na aborcję jako główne wykroczenie przeciw prawom dziecka przypomniał, że podstawowym prawem jest prawo do życia. To prawo jest podstawą wszystkich innych praw. Zatem aborcja nie jest prawem człowieka, gdyż niszcząc życie wyraźnie godzi w prawo do życia. Zwracając się do polityków austriackich papież zaapelował, aby nie pozwolili na to, by dzieci były postrzegane jako przypadki choroby, które należy usuwać. „Chciałbym raczej – mówił Benedykt XVI – *poprzeć głęboko ludzki postulat i stać się rzecznikiem istot mających się narodzić, które nie mają głosu. Tym samym nie zamykam oczu na problemy i na konflikty, z jakimi zmagają się wiele kobiet, zdając sobie też sprawę, że wiarygodność naszego stanowiska zależy także od tego, co sam Kościół czyni, aby pomóc kobietom w trudnych sytuacjach*”³¹. Szacunek do każdego ludzkiego życia jest warunkiem, aby życie społeczne było godne nazwy życia ludzkiego. Chodzi o to, że kiedy człowiek traci w sumieniu szacunek dla poczętego życia, w krótkim czasie gubi również swoją własną tożsamość.

²⁶ 2 TAMŻE, nr 15.

²⁷ Por. TAMŻE, nr 21.

²⁸ TAMŻE.

²⁹ Por. TAMŻE, nr 22.

³⁰ Por. TAMŻE, nr 28-30.

³¹ BENEDYKT XVI. *Chcę być rzecznikiem tych, którzy nie mają głosu. Spotkanie ze światem polityki. (Wiedeń, 7.09.2007).* „L'Osservatore Romano” 10-11:2007 s. 7.

Nie istnieją więc <małe morderstwa>. Tym sposobem aborcja została nazwana morderstwem³². Dlatego Kościół zawsze sprzeciwia się wszelkim formom negocjowania ludzkiego życia i promuje naturalny porządek³³.

III. Przyczyny wprowadzenia w życie belgijskiej ustawy o eutanazji dzieci

Belgijska ustawa o eutanazji wywołała skrajne emocje. Owa cywilizacja śmierci pokryła swoim pesymizmem krańcowe obrzeża ludzkiego życia. Z jednej strony odrzucając osoby starsze, a z drugiej strony przyzwalając na eliminację dzieci upośledzonych i chorych. Powstaje pytanie o przyczyny takich pociągnięć legislacyjnych. Niewątpliwie należą do nich – zachwianie relacji rodzinnych, rozwój medycyny, koszty pielęgnacji i niż demograficzny, a przede wszystkim lekceważenie przykazania „Nie zabijaj!”.

1. Zachwianie relacji rodzinnych

Jan Paweł II podkreślił, że rodzina jest najpełniejszą wspólnotą w zakresie ludzkich więzi. Tymczasem więzi te ulegają stopniowej

degradacji. Niestety kryzys nie ominął rodziny. Za liczbami, „za analizami i opisami stoi tu zawsze żywy człowiek, tragedia jego serca, jego życia, tragedia powołania”³⁴. Owa tragedia przejawia się w dyskryminacji kobiety. W „Liście do Kościoła w Ameryce” papież wymienił różne formy tej dyskryminacji³⁵. Należą do nich – nadużycia seksualne i dominację mężczyzn. Skrytykował dyskryminację niektórych kategorii kobiet: jak bezdzietne mężatki, kobiety będące w separacji, samotne matki i wdowy³⁶. W tym kontekście układ miłości dotyczy nie tylko wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej, ale także całości relacji międzyludzkich³⁷, gdyż miłość w każdych okolicznościach jest siłą napędową autentycznego i pełnego rozwoju człowieka³⁸. Istnieje więc konieczność miłości w myśleniu i myślenia w miłości³⁹. Brak tej miłości w myśleniu i myślenia w miłości powoduje, że „kruszą się relacje między kobietą i mężczyzną, między rodzicami i dziećmi, a w ten sposób wysychają źródła życia. Szerzy się nie życie, a śmierć, pojawia się cywilizacja śmierci”⁴⁰.

Dodatkowo istotnym wyznacznikiem obniżającym rangę małżeństwa i rodziny jest

³² J. RATZINGER. *Europa Benedykta w kryzysie*, s. 78-79.

³³ Por. BENEDYKT XVI. *Homilia wygłoszona podczas Mszy świętej w Bazylice La Sagrada Familia (Barcelona, 7.11.2010)*. „L'Osservatore Romano”12:2010 s. 12.

³⁴ JAN PAWEŁ II. *Elementarz Jana Pawła II dla wierzącego, wątpiącego i szukającego*. 2005 s. 35.

³⁵ Por. JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Ecclesia in America. O spotkaniu z żyjącym Jezusem Chrystusem, drogą do nawrócenia, komunii i solidarności w Ameryce* nr 45.

³⁶ Por. TENŻE. *Adhortacja apostolska Familiaris consortio nr 24*. „Samotne matki skarżą się niejednokrotnie na brak pomocnej i ojcowskiej ręki, a także męskiej postawy, która jest niezbędna w okresie dorastania dzieci”. R. NĘCEK. *Odpowiadam*, s. 38-39; B. GRYSIAK. *Wybrałam życie. Aborcja to nie jest powód do dumy*. Kraków 2012 s. 7-8.

³⁷ Por. JAN PAWEŁ II. *List apostolski Mulieris dignitatem* nr 29.

³⁸ Por. BENEDYKT XVI. *Encyklika Caritas in veritate* nr 1.

³⁹ Por. J. TISCHNER. *Książka na manowcach*. Kraków 2007 s. 107.

⁴⁰ J. RATZINGER. *Patrzeć na Chrystusa*, s. 23.

próba redefiniowania małżeństwa, co przejawia się w próbach legalizacji związków homoseksualnych z prawem do adopcji. Dlatego w książce „Pamięć i tożsamość” naciski Parlamentu Europejskiego dotyczące legalizacji związków homoseksualnych, Jan Paweł II określił „*ideologią zła*”⁴¹. W tej perspektywie – w imię dobra wspólnego – nie można uznać związków homoseksualnych za inną postać rodziny, gdyż rodzina zabezpiecza przyszłość społeczeństwa, a związki gejów i lesbijek są z natury bezpłodne, czyli są związkami bez przyszłości⁴². Do przyczyn rozluźniających więzy rodzinne należałoby jeszcze dodać – zakwestionowanie rodziny jako takiej, zniewieściałość mężczyzn, upowszechnienie rozwodów, akceptacja konkubinatu, brak modylitwy i zanik sakramentalności małżeństwa.

2. Rozwój medycyny, koszty pielęgnacji i niż demograficzny

Drugą przyczyną mającą wpływ na akceptację eutanazji dzieci chorych jest rozwój medycyny, która potrafi przedłużać ludzkie życie. Jednak ta sama medycyna nieustannie unowocześnia środki antykoncepcyjne i promuje mentalność aborcyjną przyczyniając się

do spadku liczby urodzin. Wywołuje to kryzys demograficzny, gdyż coraz mniej jest ludzi młodych, a coraz więcej seniorów. Taki stan rzeczy powoduje wzrosty kosztów pielęgnacji⁴³. Zwrócił na to uwagę papież Franciszek w przemówieniu do Wspólnoty św. Idziego. Otóż „*tak dzieje się dziś – mówi papież – w tej zmęczonej Europie. W tej Europie, która się zmęczyła; nie postarzała, nie – jest zmęczona. Nie wie co robić*”⁴⁴.

3. Lekceważenie piątego przykazania „Nie zabijaj”

Zasadniczą jednak przyczyną wprowadzenia w życie belgijskiej ustawy eutanazyjnej jest lekceważenie normy Dekalogu „Nie zabijaj!”. Dzieje się tak, kiedy człowiek nie przyjmuje istnienia perspektywy wiary i nadziei, a w efekcie odrzuca przesłanie miłości. Wówczas „*ulega racjom pragmatycznym i utylitarystycznym, które prowadzą do uznania za logiczne, a nawet uzasadnione odebranie sobie życia, jeśli zostało ono uznane za ciężar dla siebie lub innych*”⁴⁵.

Inaczej mówiąc, eutanazja jest „*śmiercią narzuconą, która sprzeciwia się śmierci naturalnej*”⁴⁶. W dyskusjach nad zalegali-

⁴¹ Papież pisze, że: „*Nie brak innych form naruszenia prawa Bożego. Myślę na przykład o silnych naciskach Parlamentu Europejskiego, aby związki homoseksualne zostały uznane za inną postać rodziny, której przysługiwałoby również prawo adopcji. Można, a nawet trzeba się zapytać, czy tu nie działa również jakaś inna jeszcze <ideologia zła>, w pewnym sensie głębsza i ukryta, usiłująca wykorzystać nawet prawa człowieka przeciwko człowiekowi*”. JAN PAWEŁ II. *Pamięć i tożsamość*. Kraków 2005 s. 20

⁴² Por. R. NĘCEK. *Odpowiadam*, s. 42; TENŻE. *Okiem rzeczownika*. Kraków 2007 s. 50, 65.

⁴³ Por. E. KUCHARSKA. *Eutanazja – zabójstwem czy miłosierdziem? Perspektywa kliniczna*. „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 11:2013 s. 308.

⁴⁴ FRANCISZEK. *Prawdziwą rewolucją jest współczucie. Przemówienie do Wspólnoty św. Idziego (15.06.2014)*. „L’Osservatore Romano” 7:2014 s. 19.

⁴⁵ JAN PAWEŁ II. *Człowiek wobec tajemnicy śmierci. Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami międzynarodowego sympozjum NT: „Opieka nad umierającymi. Aspekty społeczno-kulturowe, medyczne, pielęgniarstwo i duszpasterskie” zorganizowanego przez Ośrodek Bioetyki Katolickiego Uniwersytetu <Sacro Choro>(17.03.1992). W: W trosce o życie. Dokumenty Kościoła*. Red. K. SZCZYGIEL. Tarnów 1998 s. 235.

⁴⁶ N. AUMONIER, B. BEIGNIER, P. LETELLIER. *Eutanazja*. Tłum. E. BURSKA. Warszawa 2003 s. 54;

zowaniem eutanazji wysuwa się argument woli życia. Mówi się o „prawie do własnego życia”. Tymczasem nie da się zatrzeć granicy między śmiercią narzuconą i zamierzoną, a śmiercią naturalną. Nie ma też granicy między życiem „niegodnym życia”⁴⁷. W tym kontekście Benedykt XVI słusznie zauważył w encyklice „Caritas in veritate”, że „*zadziwia arbitralna selektywność wobec tego, co dzisiaj jest proponowane jako godne szacunku. Wielu gotowych do gorszenia się rzeczami marginalnymi, wydaje się tolerować niesłychane niesprawiedliwości*”⁴⁸. Argument woli życia nie jest do utrzymania, gdyż często decyzja jest wymuszona pod wpływem osób pośrednio lub bezpośrednio sugerujących eutanazję⁴⁹. Przykładem może być lekarz Van den Berg, który promował prawo do „*zabijania z litości*” nawet wówczas kiedy pacjent o śmierć nie prosił. Dawał wyraźnie do zrozumienia, aby praktyką eutanazyjną objąć pewne kategorie pacjentów – kalekie noworodki, dzieci z wadami i osoby obciążone demencją starczą⁵⁰. Z tej racji „*budzą niepokój zarówno prawodawstwa dopuszczające eutanazję, jak i naciski grup krajowych i międzynarodowych domagających się jej prawnego uznania*”⁵¹. Argument woli życia jest typowym przejawem hedonizmu. Hedonizm stawia sobie za cel

wyciśnięcia z życia jak najwięcej przyjemności. Dobrem człowieka staje się to, co jest przyjemne. Stąd promocja kultu siły i piękna, kariery i sukcesu, młodości i zdrowia. Starość i cierpienie nie znajdują w tym klimacie uznania⁵². W tym kontekście niezwykle staje się zanotowane świadectwo anonimowej matki, której córka urodziła się z zespołem Downa – „*nie wiedziała, że Cela urodzi się chora. Opowiada, jak życie z Downem może być piękniejsze od życia bez niego. Odkąd poznałam Celę, wcale mnie to nie dziwi*”⁵³.

Zakończenie

Reasumując, należy podkreślić, że belgijska ustawa o eutanazji dzieci jest przejawem deprecjonowania życia dzieci chorych i upośledzonych. Oznacza to – według kardynała Ratzingera – ogromny spadek wartości życia, które odrzuca się wtedy, kiedy przestaje się podobać. Dlatego „*żądza życia przekształca się w obrzydzenie życiem i w nicość jego spełnień. Także i tutaj konsekwencją jest unicestwienie człowieka*”⁵⁴. W tej perspektywie istnieje konieczność wielkiej pracy zmierzającej „*do przygotowania ludzi do cierpienia i do śmierci. Według opinii służby zdrowia jedynie 4 procent pacjentów umie cierpieć i z pokojem serca zmierza na spotkanie ze swą śmiercią.*”

T. BIESAGA. Wobec uporczywej terapii. „Medycyna Praktyczna” 11-12.2005 s. 1.

⁴⁷ Por. R. NĘCEK. *Z prasy wzięte*. Kraków 2010 s. 38.

⁴⁸ BENEDYKT XVI. *Encyklika Caritas in veritate* nr 75.

⁴⁹ Por. R. NĘCEK. *Z prasy wzięte*, s. 39.

⁵⁰ Por. W. OCHMAŃSKI. *Eutanazja nie jest alternatywą*. Kraków 2008 s. 35.

⁵¹ BENEDYKT XVI. *Encyklika Caritas in veritate* nr 28; E. KUCHARSKA, R. NĘCEK. *Eutanazja – odniesienie do perspektywy klinicznej i etycznej*. „Praca Socjalna” 1:2012 s. 91-93.

⁵² Por. W. OCHMAŃSKI. *Eutanazja nie jest alternatywą*, s. 48.

⁵³ B. GRYSIAK. *Wybrałam życie*, s. 7.

⁵⁴ J. RATZINGER. *Czas przemian w Europie. Miejsce Kościoła i świata*. Kraków 2005 s. 33-34.

Jak na katolickie społeczeństwo to mało. Ale dokładniejsza analiza programów katechezy i duszpasterstwa ujawnia, że temat jest przemilczany. Mówienie bowiem o męce i śmierci Jezusa to nie to samo, co przygotowanie młodych ludzi do składania ofiary w cierpieniu i śmierci. Tym bardziej, że wystarczy wejść na dwie godziny do Szpitala Dziecięcego w Krakowie – Nowym Prokocimiu, by zobaczyć z całą jaskrawością aktualność cierpienia i śmierci w życiu dziecka. Katecheza musi mieć na uwadze fakt, że opanowanie sztuki cierpienia i umierania jest wykładnikiem dojrzałości człowieka. Ewangelia mówi nam o tym prawie na każdej stronie”⁵⁵.

Abstrakt

Belgijska ustawa o eutanazji dzieci jest przejawem deprecjonowania życia dzieci chorych i upośledzonych. Oznacza to – według kardynała Ratzingera – ogromny spadek wartości życia, które odrzuca się wtedy, kiedy przestaje się podobać. Dlatego „*żądza życia przekształca się w obrzydzenie życiem i w nicość jego spełnień. Także i tutaj konsekwencją jest unicestwienie człowieka*”.

Abstract

The Belgian law on children euthanasia is a symptom of depreciating the lives of sick and handicapped children. This means – according to Cardinal Ratzinger – a huge drop in the value of life, which is rejected when it ceases to please. Therefore, the „*lust for life is transformed into disgust with life and nothing of its realizations. Here too, the consequence is the destruction of a human*”.

Streszczenie

Belgijska ustawa o eutanazji dzieci wywołała skrajne emocje. Owa cywilizacja śmierci pokryła swoim pesymizmem krańcowe obrzeża ludzkiego życia. Z jednej strony odrzucając osoby starsze, a z drugiej strony przyzwalając na eliminację dzieci upośledzonych i chorych.

Jeżeli eutanazja dzieci stając się obecnie prawem – nieco później może stać się obowiązkiem. Tymczasem prawa człowieka mają swoje źródło w samej jego naturze. Oznacza to, że są powszechne, niezbywalne i nienaruszalne. Przysługują każdej osobie, również upośledzonemu dziecku. Nie można się więc ich wyrzec. Niewątpliwie prawa człowieka obejmują swoim zasięgiem prawo do życia dziecka upośledzonego, które w tym przypadku zostało podeptane. W tym kontekście w tekście zostaną poruszone – godność osoby źródłem prawa do życia, rozwój praktyk prowadzących do eutanazji dzieci takich jak: eksperymenty na embrionach ludzkich, aborcja i przyczyny eutanazyjnej ustawy belgijskiej. Należą do nich – zachwianie relacji rodzinnych, rozwój medycyny, koszty pielęgnacji i niż demograficzny, a przede wszystkim lekceważenie przykazania „Nie zabijaj!”.

Słowa kluczowe: życie, eutanazja, dzieci, godność

Summary

The Belgian law on children euthanasia caused extreme emotions. This culture of death covered with its pessimism the extreme periphery of human life. On the one hand, rejecting the elderly people, on the other hand

⁵⁵ E. STANIEK. *O eutanazji. Z ks. prof. Edwardem Stańkiem rozmawia ks. Robert Nęcek*. Wywiad niepublikowany. Kraków 2006 s. 3.

– approving the elimination of handicapped and sick children.

If the euthanasia of children is becoming a right – it may become an obligation in the future. Meanwhile, human rights are rooted in its very nature. This means that they are common, inalienable and inviolable. They are entitled to any person, including disabled child. So you can not renounce them. Undoubtedly, human rights cover the right to life of a disabled child, which in this case has been trampled. Upon in this context, this article will discuss the following issues: human dignity as the source of the right to life, the development of practices leading to euthanasia of children, such as: experimentation on human embryos, abortion and causes of Belgian euthanasia law. These include – the disturbance of family relationships, the development of medicine, care costs, the drop in birth rate and most of all – the disrespect of “Thou shalt not kill!” commandment.

Key words: life, euthanasia, children, dignity

Ks. dr hab. nauk społecznych
Robert Nęcek
Rzecznik Prasowy
Archidiecezji Krakowskiej
e-mail: robertus36@wp.pl
ul. Franciszkańska 3
31-004 Kraków

Bibliografia

1. AUMONIER N. BEIGNIER B. LETELLIER P. *Eutanazja*. Tłum. E. BURSKA. Warszawa 2003.
2. BENEDYKT XVI. *Kościół gani i potępia wszelkie naruszenie godności i praw nieletnich. Do uczestników XIX Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny (8.02.2010)*. „L`Osservatore Romano” 3-4:21010 s. 4.
3. BENEDYKT XVI. *Ewangelia zawsze i wszędzie. List apostolski w formie motu proprio „Ubicumque et semper” papieża Benedykta XVI powołujący do życia Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji (Watykan, 21.09.2010)*. „Notyficationes e Curia Metropolitana Cracoviensia” 10-12:201 s. 33-35.
4. BENEDYKT XVI. *Odkryć oblicze Boga*. Kraków 2006.
5. BENEDYKT XVI. *Jezus z Nazaretu. Dzieciństwo*. Kraków 2012.
6. BENEDYKT XVI. *Modlitwa maryjna z papieżem. Konferencja poświęcona deklaracji z Durban (19.04.2009)*. „L`Osservatore Romano” 6:2009 s. 58.
7. BENEDYKT XVI. *Bóg objawia swoją miłość w Dzieciątku (25.12.2006)*. „L`Osservatore Romano” 2:2006 s. 20.
8. BENEDYKT XVI. *O pełne poszanowanie życia od chwili poczęcia. Do uczestników kongresu zorganizowanego przez Papieską Akademię „Pro Vita” (16.09.2006)*. „L`Osservatore Romano” 12:2006 s. 18.
9. BENEDYKT XVI. *Chcę być rzecznikiem tych, którzy nie mają głosu. Spotkanie ze światem polityki. (Wiedeń, 7.09.2007)*. „L`Osservatore Romano” 10-11:2007 s. 7.

10. BENEDYKT XVI. *Homilia wygłoszona podczas Mszy świętej w Bazylice La Sagrada Familia (Barcelona, 7.11.2010)*. „L'Osservatore Romano” 12:2010 s. 12.
11. BENEDYKT XVI. *Encyklika Caritas in veritate*. Watykan 2009.
12. BIESAGA T. *Wobec uporczywej terapii*. „Medycyna Praktyczna” 11-12.2005 s. 22-25.
13. FRANCISZEK. *Adhortacja apostolska Evangelii Gaudium*. Watykan 2014.
14. FRANCISZEK. *Nie zgadzaj się na zło*. Kraków 2013.
15. FRANCISZEK. *Prawdziwą rewolucją jest współczucie. Przemówienie do Wspólnoty św. Idziego (15.06.2014)*. „L'Osservatore Romano” 7:2014 s. 19.
16. GRYSIAK B. *Wybrałam życie. Aborcja to nie jest powód do dumy*. Kraków 2012.
17. JAN PAWEŁ II. *Człowiek wobec tajemnicy śmierci. Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami międzynarodowego sympozjum NT.: „Opieka nad umierającymi. Aspekty społeczno-kulturowe, medyczne, pielęgniarskie i duszpasterskie” zorganizowanego przez Ośrodek Bioetyki Katolickiego Uniwersytetu <Sacro Chore>(17.03.1992)*. W: *W trosce o życie. Dokumenty Kościoła*. Red. K. SZCZYGIEŁ. Tarnów 1998 s. 235-236.
18. JAN PAWEŁ II. *List Tra pochi giorni, do dzieci w Roku Rodziny*. Watykan 1994.
19. JAN PAWEŁ II. *Adhortacja apostolska Ecclesia in America. O spotkaniu z żyjącym Jezusem Chrystusem, drogą do nawrócenia, komunii i solidarności w Ameryce*. Mexico 1999.
20. JAN PAWEŁ II. *Encyklika Evangelium vitae*. Watykan 1995.
21. JAN PAWEŁ II. *Elementarz Jana Pawła II dla wierzącego, wątpiącego i szukającego*. Kraków 2005.
22. JAN PAWEŁ II. *List apostolski Mulieris dignitatem* nr 29. Watykan 1998.
23. JAN PAWEŁ. *Adhortacja apostolska Familiaris consortio*. Watykan 1981.
24. JAN PAWEŁ II. *Pamięć i tożsamość*. Kraków 2005.
25. KONGREGACJA NAUKI WIARY. *Instrukcja Dignitas personae dotycząca niektórych problemów bioetycznych*. Watykan 2008.
26. P. KOZACKI. *Eutanazja: dziś prawo, jutro obowiązek*. W: www.dominikanie.pl/2014/02/eutanazja-dzisiaj-prawo-jutro-obowiazek.
27. KUCHARSKA E. NĘCEK R. *Eutanazja – odniesienie do perspektywy klinicznej i etycznej*. „Praca Socjalna” 1:2012 s. 90-101.
28. KUCHARSKA E. *Eutanazja – zabójstwem czy miłosierdziem? Perspektywa kliniczna*. „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 11:2013 s. 305-317.
29. NĘCEK R. *Ochrona podstawowych praw dziecka w nauczaniu społecznym Benedykta XVI*. „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 10:2011 s. 165-180.
30. NĘCEK R. *Godność osoby ludzkiej podstawą życia społecznego w świetle nauczania Benedykta XVI*. „Ateneum Kapłańskie” 2:2012 s. 290-298.
31. NĘCEK R. *Odpowiadam*. Kraków 2009.
32. NĘCEK R. *Okiem rzecznika*. Kraków 2007.
33. NĘCEK R. *Z prasy wzięte*. Kraków 2010.
34. OCHMAŃSKI W. *Eutanazja nie jest alternatywą*. Kraków 2008.
35. RATZINGER J. *Duchowe fundamenty Europy wczoraj, dziś i jutro*.

- „Społeczeństwo” 4-5:2004 s. 643-658.
36. RATZINGER J. *Patrzyć na Chrystusa*.
Tłum. J. MERECKI. Kraków 2005.
37. RATZINGER J. *Europa Benedykta
z kryzysie kultur*. Częstochowa 2005.
38. RATZINGER J. *Czas przemian
w Europie. Miejsce Kościoła i świata*.
Kraków 2005.
39. STANIEK E. *O eutanazji*. Z ks. prof.
Edwardem Stańkiem rozmawia
ks. Robert Nęcek. Wywiad
niepublikowany. Kraków 2006 s. 1-4.
40. TISCHNER J. *Książdz na manowcach*.
Kraków 2007.